

Nytt om Skola

Nr 17/09-10 - 19 april 2010

Provproblem

I början av 1970-talet genomfördes ett intressant specialarbete av en gymnasieelev i Södermanland. Eleven skickade en uppsats till 100 svensklärare runt om i landet och bad att få den betygsatt. Han fick allt ifrån ettor till femmor på uppsatsen. Vissa lärare höjde den till skyarna, andra menade att den var ett bevis på hur dåligt dåtidens elever behärskade sitt modersmål.

Nu har Skolinspektionen gjort om undersökningen, men på annat sätt. Man har låtit "rätta om" ett stort antal nationella prov och konstaterar att kontrollrättningen i många fall ger annat resultat än den ursprungliga bedömningen. Någon som är förvånad?

Att konstruera prov som mäter annat än rena faktakunskaper är svårt, att bedöma dem än svårare. Så fort vi går längre än flervalsfrågor blir det frågan om bedömningar från den rättandes sida, och i varje bedömning finns ett visst mått av subjektivitet, hur noggranna rättningsinstruktionerna än är. Hur bedömer vi till exempel ett stavfel i svaret? En kompis till mig blev en gång mycket förgrymmad då han fick fel för svaret "Betis" på frågan om vem som skrev Män-skenssonaten. Han hävdade att om man var så familjär med Beethoven att man hade smeknamn på honom borde man få extrapoäng.

Ju längre svarsformuleringen från elevens sida är, desto större blir subjektiviteten. Störst blir den när elever ska skriva fritt, som i exemplet jag inledde med visar. Då slår den rättandes smak och värderingar igenom. Jag minns till exempel hur jag i årskurs 1 på gymnasiet fick betyget 3 på mina uppsatser. Min lärare tyckte att jag skrev för journalistiskt, vilket i hans ögon var negativt. Med ny lärare i årskurs 2 blev det plötsligt en femma på mitt skrivande. Motivering var densamma. Jag skrev så journalistiskt.

Det finns en viss motsättning i att å ena sidan, med en konstruktivistisk kunskapssyn i botten, arbeta för att eleverna ska utveckla förmågan att reflektera och tänka själva, å andra sidan arbeta utifrån tydliga kunskapsmål och betygskriterier.

Motsättningen visar sig tydligast när vi kommer till provkonstruktion och -rättning. Objektiviteten och rättvisekraven pekar mot prov där svar antingen är rätt eller fel, kunskapssynen vi bygger på pekar i en annan riktning. Frågan är om det över huvud taget är möjligt att konstruera provens tulipanaros, det vill säga prov som tillåter fria formuleringar, men som kan bedömas helt objektivt.

Att, som svensklärarna på en skola jag var rektor för, låta uppsatserna på nationella provet i årskurs 9 rättas helt anonymt, och aldrig av den i klassen undervisande läraren, kan vara ett sätt att nå en bit på vägen. Att i ämnes- och arbetslagskonferenser diskutera problemet en annan. Prov kan vara ett värdefullt inslag i skolvardagen om de hanteras rätt. Om de används på fel sätt kan de lätt stjälpa mycket av det man försöker åstadkomma.

Nytt om Skola

ges ut av

LaKi Skriverier HB

Stallgatan 7

464 32 MELLERUD

E-post:

nytt-om-skola.laki@telia.com

Redaktör och ansvarig utgivare:

Lars Nilsson

Medhjälpare: Kickie Teveborg

Kompletterande material finns på
Nytt om Skolas webbplats

www.lakiskriv.se

Lösenord: Meddelas abonnenter

Beslut

Partier i skolan

Skolverket har utfärdat riktlinjer för skolbesök av politiska partier. I princip kan skolan välja mellan att stänga ute alla partier eller att låta alla komma. Det förra anser Skolverket vara mindre lyckat eftersom det kan strida mot skolans demokratiuppdrag.

Verket påpekar att alla partier ska ges likvärdiga förutsättningar. Skolan kan begränsa tiden partierna är i skolan, och man kan be dem komma vid olika tillfällen. Det är också möjligt att hänvisa partierna till en särskild sal.

Om man vill ordna partidebatt i skolan kan skolan välja att rikta inbjudan till bara vissa partier, till exempel de som är representerade i riksdagen eller fullmäktige. Men om andra partier anmäler deltagande ska också de få komma.

Om skolan klart kan påvisa att ett partis besök i skolan kan skapa ordningsproblem kan man säga nej. Beslutet får dock inte grundas på partiets åsikter, även om dessa står i strid mot skolans värdegrund. (PrM 15.4, GP, DN 16.4)

JO-anmälningar

Sverigedemokraternas ungdomsförbund har JO-anmält cirka 20 skolor. Det är skolor som nekat SD tillträde samtidigt som man släppt in andra partier. (GP 17.4)

Nivågruppering olaglig

Skolinspektionen kritiserar en kommun som på en 7-9-skola infört nivågruppering, där klasserna organiserats efter hur långt eleverna kommit. SI påpekar att det krävs särskilda skäl för att placera elever i särskilda undervisningsgrupper. Sådana beslut ska vara individuella och gå att överklaga. (DS nr 13)

Gör om placeringar!

SI riktar hård kritik mot en kommun i Närke för att man placerat elever i särskolan på allt för lösa grunder. SI har granskat 16 utredningar och hävdar att de flesta av dessa inte håller måttet. Utredningarna utmynnar i flera fall i tveksamma bedömningar, där utredaren inte fullt ut tagit ställning till om elevens problem verkligen bottnar i utvecklingsstörning. I många fall handlar det om elever med utländsk bakgrund.

SI kräver att kommunen gör om utredningarna, att man går igenom samtliga beslut om särskoleplaceringar man gjort, samt att man säkerställer att kommunen i fortsättningen följer de rutiner Skolverket ställt upp för placering i särskolan. (SI 9.4, SvD 10.4)

Förslag

Läraryrskrav

Partiledarna för regeringspartierna skriver 12.4 gemensamt på DN Debatt att de från och med 1.7.2012 kommer att införa en läraryrskrav. Förslaget finns med i

regeringens vårproposition.

De motiverar införandet av legitimation med att "en kvalificerad och engagerad lärarkår" är "den enskilt viktigaste faktorn för goda resultat i skolan". Partiledarna ser införandet av en läraryrskrav som ett sätt att höja läraryrkets attraktionskraft och status. Man hänvisar till att det i det nya skollagsförslaget ställs höjda behörighetskrav för att få arbeta som lärare. "Kravet är något så självklart som att den som undervisar i ett ämne också själv ska ha utbildning i just detta ämne."

I artikeln presenteras grunderna för legitimationen:

- * Legitimationen ska meddelas av Skolverket och den ska kunna dras in av en nyinrättad myndighet, Lärarnas ansvarsnämnd. För att få legitimation krävs lärarutbildning plus ett godkänt introduktionsår med mentor. Lärare som uppvisar grov oskicklighet eller begär grova brott ska få legitimationen indragen.
- * Med undantag för yrkes- och modersmåls lärare samt fritidspedagoger är det bara legitimerade lärare som ska kunna ges fast anställning. Det är också bara legitimerade lärare som ska få sätta betyg. En icke-legitimerad undervisande lärare får endast sätta betyg i samråd med en som har legitimation.
- * Behöriga lärare som idag undervisar ska få sin legitimation "efter en enkel ansökan". Kraven på introduktionsår kommer att gälla alla som ansöker om legitimation efter 1.7.2012.
- * Regeringen avser att satsa 60 miljoner 2011, 160 miljoner 2012 och 260 miljoner årligen från och med 2013 för reformen. En del av medlen ska gå till skolhuvudmännen för att kompensera för de extra kostnader mentorssystemet för med sig.
- * Dessutom införs, som del av den nya skollagen, lektorstjänster. Dessa ska finnas i alla skolformer, inklusive förskolan. Kravet är lärarbehörighet, fyra års vitsordad tjänstgöring samt doktors- eller licentiatexamen.

Kommentarer

Eva-Lis Sirén, LF, anser att förslaget är välkommet. Det bidrar också till att stärka läraryrket som profession. Hon anser dock att det är ett minus att inte alla lärargrupper omfattas av kraven.

Socialdemokraternas utbildningspolitiska talesman, Marie Granlund, är också positiv. Hon ser det som ett sätt att kvalitetssäkra undervisningen för eleverna.

Maria Stockhaus på SKL tycker att syftet, att höja yrkets status, är bra. "Men det är svårt att säga vilken praktisk betydelse det får." (DN, NWT, SvD 13.4, LT nr 7)

Brist på instrumentlärare

Smok, Sveriges musik- och kulturskoleråd, uttrycker oro för den föreslagna lärarutbildningen. Eftersom alla lärare ska ha minst två ämnen i sin examen riskerar den nuvarande instrumentlärarutbildningen att försvinna. Smok undrar vilka som då ska undervisa i musik- och kulturskolorna. (SvD 15.4)

Rapporter

Omrättning av prov

SI har låtit rätta om 29 000 nationella prov i grundskolans årskurs 3,5 och 9 samt gymnasieskolan från 633 skolor. 211 "erfarna och ämnesbehöriga lärare" har anlåtats för uppdraget. SI-lärares bedömningar skiljer sig i anmärkningsvärt hög grad från de undervisande lärarnas. SI "gör ingen bedömning av om ursprungs rättarens bedömning är rätt eller fel", man bara redovisar skillnader.

För grundskolans del är skillnaderna i bedömningen störst i svenska i årskurs 9. På delprov C har SIs bedömare givit drygt 30 % av eleverna lägre och cirka 10 % högre betyg än deras undervisande lärare. För svenska delprov A är siffrorna cirka 28 % respektive 9 %.

Ann-Marie Begler, SI, säger att man genom att låta en annan lärare än den undervisande läraren rätta proven kan få en mer rättvis bedömning. "Alla lärare har en bild av den elev man rättar ... och det är självklart att det är en sak som kan påverka bedömningen."

SI föreslår fyra åtgärder för att provbedömningarna ska bli mer likvärdiga:

- * "Klargör och begränsa syftet med de nationella proven."
- * Konstruera proven på annat sätt så att tolkningsutrymmet minskar.
- * Ge de rättande lärarna förenklade anvisningar istället för dagens.
- * Inför anonym rättning av proven.

(SI 16.4, DN, GP, NWT, SvD 17.4)

Slöjdlärare olika

Peter Hasselskog har lagt fram en avhandling vid Göteborgs universitet om slöjdlärare. Han konstaterar att slöjdlärarna har både dåliga möjligheter och dåliga incitament för att utveckla sig. De är ofta ensamma i sin roll på skolan och eftersom slöjdämnet är populärt är elever och andra nöjda med hur det är idag.

Hasselskog har beskrivit fyra idealtyper av slöjdlärare, utifrån hur de arbetar och stödjer elevernas lärande:

- * Servicemannen
- * Instruktören
- * Handledaren
- * Pedagogen

Han påpekar att ingen av dessa idealtyper är den rätta. Ofta hamnar dock lärarna i någon av rollerna, och detta styrs mer av lärarens personlighet än av situationen. Istället borde de variera mellan rollerna.

Hasselskog ser positivt på slöjdämnet. Det utmärks av "elevinflytande och individualisering" och borde kunna tjäna som inspiration för andra ämnen. (forskning.se 16.4)

Lärare på nätet

Skop har på Lärares tidnings uppdrag intervjuat 501 lärare, medlemmar i Lärares förbundet och undervisande i årskurs 6 och uppåt, om deras relation till sociala medier på Internet.

Några resultat från undersökningen.

- * 29 % av de intervjuade använder sociala medier varje dag, 33 % någon gång i veckan.
- * 49 % uppger att det på deras skola finns regler för användandet av sociala medier.
- * 5 % anger att de någon gång i egenskap av yrkesutövare blivit utsatta för hån, hot eller annan form av kränkning på Internet. I över 80 % av dessa fall är det elever som legat bakom kränkningen. Men det finns också exempel på hur föräldrar och kollegor utnyttjat medierna i kränkande syfte. (LT nr 7)

IT-rapport

Skolverket har publicerat andra delen av sin uppföljning av IT-användnings och IT-kompetens i förskola, skola och vuxenutbildning. Några resultat man redovisar:

- * Nästan 80 % av eleverna i årskurs 7-9 har fått lära sig ett kritiskt förhållningssätt till det de läser på Internet. Lika många har lärt sig att tänka sig för när de publicerar något på nätet.
- * Ungefär 90 % av eleverna i årskurs 4-9 tycker själva att de är bra eller mycket bra på datoranvändning.
- * De ämnen där eleverna använder datorer mest är svenska och samhällskunskap. Däremot används datorerna i mycket liten utsträckning i matematiken. (PrM 11.4)

Låga betyg = ökad risk

Socialstyrelsen har publicerat en ny studie som tittar på sambanden mellan "skolprestationer, framtida utbildning och psykosociala problem". Studien omfattar 940 000 barn som föddes under perioden 1972-1981. Studien presenteras i en debattartikel i GP 6.4.

Studien visar "att unga vuxna med låga grundskolebetyg i bagaget har kraftigt förhöjda risker att få problem i vuxenlivet - oavsett socioekonomisk bakgrund". Som exempel nämner man att pojkar med dåliga betyg åtta gånger så ofta blir kriminella som pojkar med bra eller hyfsade betyg. För flickor är risken tio gånger så stor för dem med låga betyg.

Utveckling

Rektorer lär matematik

I Sundbybergs kommun ser man rektorerna som en nyckelgrupp när det gäller att förbättra resultaten i matematik. Därför har man startat en kompetensutveckling för dem kring pedagogiskt ledarskap och matematik.

Inledningsvis har skolledarna i smågrupper gjort en nulägesbedömning av sina respektive skolor baserad på resultat på de nationella proven, ämnesbehörigheten hos lärarna och hur matematikundervisningen bedrivs. Före sommaren ska man sedan göra en handlingsplan för hur situationen ska förbättras. Under höstterminen ska planerna sättas i verket. (Skolledaren nr 3)

Internationellt

Ej lärarlicens

Ett engelskt förslag om en ny form av lärarlicens har lagts på hyllan efter att det mött på kraftigt motstånd i parlamentet. Redan idag har man en typ av lärarlegitimation i landet. Den nya licensen skulle kräva att lärare minst vart femte år visade upp att de fortfarande hade förmåga att undervisa, att de hållit sina kunskaper uppdaterade och att de fortsatt kompetensutveckla sig. Motståndarna menar att detta kan kontrolleras utan en speciell licens.

(TES 2.4)

Åsikter

Ta ert ansvar

Leif Johansson och Teresa Jonek, ordförande respektive huvudsekreterare i Teknikdelegationen, citerar på SvDs Brännpunkt 14.4 en enkät delegationen genomfört bland skolledare och kommuner. Enkäten visar bland annat följande:

- * Drygt 30 % av skolorna har ingen historik som visar lärarnas ämneskompetens gällande matematik, NO och teknik och mer än hälften följer inte upp denna kompetens alls.
- * Mindre än hälften av kommunerna har riktlinjer för hur behörigheten bland lärare ska öka och där de finns är de sällande politiskt fastställda.
- * 40 % av kommunerna saknar riktlinjer för lärarnas kompetensutveckling och mindre än hälften av skolorna har skickat lärare på utbildning inom Lärarlyftet i matematik, NO och teknik.

Johansson och Jonek drar slutsatsen att man i olika kommuner har olika behörighetskrav när det gäller ämneskompetensen. Man välkomnar de tydligare kraven i skollagsförslaget, men menar att detta inte är tillräckligt. De uppmanar alla skolhuvudmän att *"inventa kunskapsläget i lärarkåren och kraftfullt satsa på kompetensutveckling där behov finns"*.

Syn på lärare

DN presenterar på ledarsidan 18.4 en liten annorlunda syn på lärare utifrån debatten om deras arbetstid. Tidningen utgår från William McKnight, ledare för företaget 3M under 1930- och 1940-talen. Hans utgångspunkt var att *"medarbetare som gavs ett stort självbestämmande skulle utveckla större kreativitet och arbeta mer hängivet"*.

I en bok om drivkrafter hävdar författaren Daniel H Pink att man kan styra arbetet med *"morötter och piskor så länge arbetet är enkelt och rutinartat. Men när uppgiften är kreativ måste man lita till inre drivkrafter som viljan till självbestämmande, strävvan efter mästarekap och sökandet efter mening."*

DN skriver att det finns lärare som tappat gnistan och som genomför sina lektioner rutinartat. *"Men de lärare som når goda resultat har mycket mer gemensamt med konstnärer*

och vetenskapsmän än med arbetarna vid det löpande bandet. De har såväl den inre glöden som driften att ständigt nya grepp. Det är sådana lärare skolan behöver."

DN anser att det är självklart att det ska ställas höga krav på lärare. *"Men det som bör kontrolleras är inte den formella arbetstiden utan resultatet."*

Fel åtgärd

Även SvD ifrågasätter SKLs krav på ökad reglerad arbetstid för lärarna. 8.4 frågar man på ledarsidan hur en ökad kontroll av arbetstiden ska stärka läraryrkets attraktivitet. *"Risken är tvärtom överhängande för att det skapar ännu större rekryteringsproblem."* Tidningen anser att den frihet under ansvar lärarna idag har är ett av yrkets attraktiva sidor.

Samtidigt undrar SvD varför man bråkar så mycket om timme 36-40 *"när det finns så mycket kvar att göra med timme 1-35"*. Tidningen anser att man kan börja med att diskutera hur lärare ska dela med sig av sina kunskaper i större utsträckning, minska *"dokumentationsraseriet"* och öka lärarnas tillgång till IT-resurser. Då kanske lärartiden kan användas mer optimalt.

Övrigt

Utländsk köpare

DN rapporterar 7.4 att det amerikanska riskkapitalbolaget Providence Equity Partners är på väg att köpa friskolekoncernen Acamedia, som bland annat äger Vittra. Det amerikanska bolaget säger att de normalt behåller de bolag de köper under ett antal år. Om köpet av Acamedia blir av kommer man att låta vinsterna vara kvar för att utveckla verksamheten. Den egna vinsten ska uppstå när man säljer bolaget vidare.

Fler stämningar

LR har stämt en kommun i Halland inför Arbetsdomstolen. Förbundet kräver ett skadestånd på 1,6 miljoner eftersom man anser att kommunen brutit mot arbetstidavtalets intentioner. Detta är den femte stämningen LR lämnar in till AD. (GP 13.4)

Till sist

Det är inte bara svenska lärare och skolledare som suckar över administrativa bördor.

I en krönika i TES 9.4 skriver Mike Kent, rektor i södra London, om hur det krävs allt mer dokumentation och hur myndigheterna vill ha in fler och fler data. Dessutom måste han ta fram årliga utvecklingsplaner för sin skola, en självutvärderingsplan, göra riskbedömningar varje gång en klass ska iväg på en aktivitet utanför skolbyggnaden och ha riktlinjer för allt från hälsosam skolmat till hur man ska lugna ner elever som får raseriutbrott.

Han avslutar: *"Oh well. At least I'm never short of something to write about ..."*